

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक-ल

वर्ष १०, अंक २५]

शुक्रवार, ऑगस्ट ३०, २०२४/भाद्रपद ८, शके १९४६

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये १६.००

असाधारण क्रमांक १२०

प्राधिकृत प्रकाशन

(केंद्रीय) औद्योगिक विवाद अधिनियम व मुंबई औद्योगिक संबंध अधिनियम यांखालील
(भाग एक, चार-अ, चार-ब आणि चार-क यांमध्ये प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचना, आदेश व निवाडे यांव्यतिरिक्त)
अधिसूचना, आदेश व निवाडे.

उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ३० ऑगस्ट, २०२४.

अधिसूचना

किमान वेतन अधिनियम, १९४८.

क्रमांक किवेअ-१०१५/४१९/प्र.क्र.१४१/कामगार-७.—ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र राज्यातील “फिल्म निर्मितीच्या उद्योगातील कामधंदा” (चित्रीकरणाचे स्टुडिओ, चित्रीकरणाच्या प्रयोगशाळा आणि चित्रपट निर्मात्यांच्या आस्थापना व क्रियाव्यापार या रोजगारात असलेल्या) या अनुसूचित रोजगारात असलेल्या (यात यापुढे ज्याचा “उक्त अनुसूचित रोजगार” असा उल्लेख करण्यात आलेला आहे) कामगारांना देय असलेले किमान वेतन दर शासन अधिसूचना, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्रमांक किवेअ-४२०१०/प्र.क्र.१२९५/काम-७, दिनांक १६ जुलै २०१० अन्वये पुनर्निर्धारित केले आहेत,

आणि ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने पुनर्विलोकन करून उक्त अनुसूचित रोजगारातील कामगारांना देय असलेले किमान वेतन दर पुनर्निर्धारित करण्याचे ठरविले आहे ;

त्याअर्थी, आता किमान वेतन अधिनियम, १९४८ (१९४८ चा अकरा) हा महाराष्ट्र राज्यास लागू करताना त्याच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) चा खंड (ब) आणि कलम ५ च्या पोट-कलम (२) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन, शासकीय अधिसूचना, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्रमांक किवेअ-१०१५/४१९/प्र.क्र.१४१/काम-७, दिनांक २८ ऑक्टोबर, २०१६ मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या प्रस्तावाच्या संबंधात मिळालेली सर्व अभिवेदने विचारात घेतल्यानंतर आणि सल्लागार मंडळाचा सल्ला विचारात घेतल्यानंतर महाराष्ट्र शासन याद्वारे दिनांक ३० ऑगस्ट २०२४ पासून उक्त अनुसूचित रोजगारात नोकरीत असलेल्या खालील अनुसूचीच्या स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या कामगारांच्या वर्गाला त्या अनुसूचीच्या स्तंभ (३) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे वेतनाचे किमान दर पुनर्निर्धारित करित आहे.:-

अनुसूची

अ. क्र. (१)	कामगारांची वर्गवारी (२)	मूळ किमान वेतन दर (दरमहा रुपये) (३)	
		परिमंडळ-१	परिमंडळ-२
१	कुशल	१६,६७५	१७,०५५
२	अर्धकुशल	१६,०६५	१५,४४५
३	अकुशल	१४,५५५	१३,९२५

स्पष्टीकरण : या अधिसूचनेच्या प्रयोजनार्थ, —

(ए)	परिमंडळ एक —महाराष्ट्र शासनाच्या नगरविकास विभागाच्या शासन निर्णय, क्र. संकीर्ण-१००५/वर्गीकरण/प्र. क्र.३७९/०५/नवि-२४, दिनांक ४ मे २००६ अन्वये घोषित केल्यानुसार महाराष्ट्र राज्यातील सर्व 'अ' व 'ब' वर्ग महानगरपालिकांच्या हद्दीमधील सर्व क्षेत्रांचे मिळून होईल ;
(बी)	परिमंडळ दोन —परिमंडळ-१ वगळून राज्याच्या उर्वरित सर्व क्षेत्रांचे मिळून होईल ;
(सी)	रोजंदारीवर काम करणाऱ्या कामगारांना देय असलेले मजुरीचे किमान दर तो कामगार त्या वर्गाचा असेल त्या वर्गासाठी निश्चित करण्यात आलेल्या मासिक मजुरीच्या दरांना २६ ने भागून येणारा भागाकार नजिकच्या पैशांपर्यंत पूर्णाकात करून काढण्यात येईल ;
(डी)	अर्धवेळ काम करणाऱ्या कामगारांना देय असलेल्या प्रतितास किमान वेतनाचा दर तो कामगार ज्या वर्गवारीचा असेल, त्या वर्गवारीच्या रोजंदारी किमान वेतनास ८ तासाने भागून व त्यात १५% वाढ करून तसेच येणारी रक्कम नजिकच्या पैशांपर्यंत पूर्णाकात परिवर्तित करण्यात येऊन काढण्यात येईल ;
(इ)	किमान वेतन दरामध्ये साप्ताहिक सुट्टीच्या वेतनाचा समावेश असेल ;
(एफ)	किमान वेतन दरामध्ये मूळ दर, विशेष भत्ता आणि सवलती असल्यास त्याचे रोख मूल्य यासाठी अनुज्ञेय असलेल्या सर्व दरांचा समावेश असेल ;
(जी)	कुशल कामगार म्हणजे जो स्वतःच्या निर्णय शक्तीनुसार आपले काम कार्यक्षमतेने व जबाबदारीने पार पाडू शकतो असा कामगार ;
(एच)	अर्धकुशल कामगार म्हणजे सर्वसाधारणपणे नित्याच्या स्वरूपाचे काम करतो की, ज्यामध्ये निर्णय घेण्याची फारशी गरज नसते. परंतु, तुलनेने त्याला दिलेले छोटेसे काम की, ज्यामध्ये महत्वाचे निर्णय इतरांकडून घेतले जातात असे काम योग्य रीतीने पार पाडण्याची आवश्यकता असते. मर्यादित व्याप्तीचे नित्याचे काम पार पाडणे हेच त्याचे कर्तव्य असते ;
(आय)	अकुशल कामगार म्हणजे ज्यास लहानसा किंवा स्वतंत्र निर्णय घेणे आणि पूर्वानुभव असणे आवश्यक नाही. परंतु, तरीही व्यावसायिक परिस्थितीची माहिती असणे आवश्यक आहे, असे साध्या कर्तव्य पालनाचा अंतर्भाव असलेले काम करणारा कामगार म्हणून त्याच्या कामासाठी शारीरिक परिश्रमाशिवाय निरनिराळ्या वस्तूंची किंवा मालाची त्याला चांगली माहिती असणे आवश्यक असेल.

परिशिष्ट

महाराष्ट्र राज्यातील ११ केंद्रांचा सरासरी ग्राहक मूल्य निर्देशांक (नवीन मालिका २००१=१००) हा उक्त अनुसूचित रोजगारात नोकरी करत असलेल्या कामगारांना राहणीमान निर्देशांक असेल. महाराष्ट्र शासनाने नियुक्त केलेला सक्षम प्राधिकारी १ जानेवारी व १ जुलै रोजी सुरु होणाऱ्या प्रत्येक सहामाहीच्या समाप्तीनंतर, त्या सहा महिन्यासाठी उक्त कर्मचार्यांना लागू असलेल्या राहणीमान निर्देशांकाची सरासरी काढील आणि ४५४ निर्देशांकावर अशा प्रत्येक अंकाच्या वाढीसाठी ज्या सहामाहीच्या संबंधात अशी सरासरी काढण्यात आलेली असेल, त्या सहा महिन्यांलगत पुढील सहामाहीसाठी उक्त कर्मचार्यांना देय असलेला विशेष भत्ता (यात यानंतर ज्याचा "राहणीमान भत्ता" असा निर्देश करण्यात आला आहे) सर्व परिमंडळाच्या संबंधित दरमहा रुपये २९.०० दराने असेल.

२. सक्षम प्राधिकारी, **शासकीय राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, उपरोक्त प्रमाणे हिशोब करून काढलेला राहणीमान भत्ता, जानेवारी ते जून या कालावधीतील प्रत्येक महिन्यासाठी देय असेल, तेव्हा जानेवारी महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यामध्ये आणि जुलै ते डिसेंबर या कालावधीमधील प्रत्येक महिन्यासाठी देय असेल, तेव्हा जुलै महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यामध्ये जाहीर करील:

परंतु, सक्षम प्राधिकारी किमान वेतन निश्चित केल्याच्या दिनांकापासून देय असलेला राहणीमान भत्ता जून किंवा डिसेंबर अखेरपर्यंतच्या किंवा यथास्थिती, किमान वेतन दर निश्चित करण्यात आल्याच्या दिनांकानंतर लगेचच जाहीर करील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

दिपक पोळ्ळे,
शासनाचे उप सचिव.

INDUSTRIES, ENERGY, LABOUR AND MINING DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mumbai 400 032, dated the 30th August 2024.

NOTIFICATION

MINIMUM WAGES ACT, 1948.

No. MWA-1015/419/CR-141/Lab-7.—Whereas, by the Government Notification, Industries, Energy and Labour Department, No.MWA.42010/C.R.-1295/LAB-7, dated the 16th July 2010, the Government of Maharashtra has revised the minimum rates of wages payable to the employees employed in the scheduled employment, viz. “Employment in Film production industry (including cine studios and cine laboratories)” (hereinafter referred to as “the said scheduled employment”) in the State of Maharashtra ;

And whereas, the Government of Maharashtra, having reviewed the minimum rates of wages payable to the employees employed in the said scheduled employment, considers it necessary to revise them further ;

Now, therefore, in exercise of the powers conferred by clause (b) of sub-section (1) of section 3 read with sub-section (2) of section 5 of the Minimum Wages Act, 1948 (11 of 1948), in its application to the State of Maharashtra, the Government of Maharashtra, after considering all the representations received by it in respect of the proposal published in the Government Notification, Industries, Energy, Labour and Mining Department, No.MWA-1015/419/CR-141/Lab-7, dated the 28th October 2016 and after consulting the Advisory Board, hereby revises, with effect from 30th August 2024 the basic minimum rates of wages payable to the employees employed in the said scheduled employment and refixes them, as set out in column (3) of the Schedule appended hereto, as the minimum rates of wages payable to the class of employees mentioned against them in column (2) of the said Schedule.

Schedule

Sr.No. (1)	Class of Employees (2)	Basic minimum rates of wages (per month in rupees) (3)	
		Zone-I	Zone-II
1	Skilled	16,675	17,055
2	Semi-skilled	16,065	15,445
3	Unskilled	14,555	13,925

Explanation :—For the purposes of this notification,—

(a)	<i>Zone I</i> —shall comprise of the areas falling within the limits of all “A” and “B”, Grade Municipal Corporations declared as such <i>vide</i> the Government Resolution, Urban Development Department, No. Sankirna 1005/Vargikaran/C.R.379/05/Navi-24, dated the 4th May 2006;
(b)	<i>Zone II</i> —shall comprise of all other areas in the State, which are not included in <i>Zone-I</i> ;
(c)	the minimum rates of daily wages payable to an employee employed on daily wages shall be computed by dividing the minimum rates of monthly wages fixed for the class of employees to which he belongs by twenty six, the quotient being stepped up to the nearest paisa ;
(d)	the minimum rates of hourly wages payable to part-time employee shall be computed by dividing the daily rates of minimum wages applicable to the concerned class of employees by eight hours with fifteen per cent. rise in it and quotient being stepped up to the nearest paisa ;

(e)	the minimum rates of wages shall be inclusive of payment of remuneration in respect of weekly day of rest ;
(f)	the minimum rates of wages shall consist of basic rates, the Cost of Living Allowance, the cash value of concessions, if any ;
(g)	a skilled employee is one who is capable of working efficiently, of exercising considerable independent judgment and discharging his duties responsibly ;
(h)	a semi-skilled employee is one who does work generally of a well-defined routine nature, wherein the major requirement is not so much of the judgment, skills and dexterity, but of proper discharge of duties assigned to him for a relatively narrow job and important decisions are made by others and his work is thus limited to the performance of routine operation of limited scope ;
(i)	an unskilled employee is one who does operations that involve the performance of simple duties which require exercise of little or no independent judgment or previous experience, although a familiarity with the occupational environment is necessary. His work may thus require, in addition to physical exertion, familiarity with a variety of articles or goods.

APPENDIX

The average Consumer Price Index Number in respect of eleven Centers in the State of Maharashtra for working class (New Series 2001=100) shall be the Cost of Living Index Number applicable to the employees employed in the said scheduled employment. The Competent Authority appointed by the Government shall, after the expiry of every six months commencing on the first day of January and the first day of July, calculate the average of the Cost of Living Index Number applicable to the said employees for these six months and ascertain the rise of such average over 454 points. For such rise of every point, special allowance (hereinafter referred to as “the Cost of Living Allowance”) payable to the employee in the said scheduled employment for each of the six months immediately following six months in respect of which such average has been calculated at the rate of Rs. 29.00 per month in respect of all Zones.

2. The Cost of Living Allowance computed as aforesaid shall be declared by the Competent Authority by notification in the *Official Gazette* in the last week of July when such allowance is payable for each of the months from July to December and in the last week of January when such allowance is payable for each of the months from January to June:

Provided that, the Competent Authority shall declare the Cost of Living Allowance payable in respect of the period from the date of fixation of the rate of minimum wages to the end of December or June, as the case may be, immediately after the said date with effect from which the minimum rates of wages are fixed.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

DEEPAK POKALE,
Deputy Secretary to Government.

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक-ल

वर्ष १०, अंक २५(२)]

शुक्रवार, ऑगस्ट ३०, २०२४/भाद्रपद ८, शके १९४६

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये १६.००

असाधारण क्रमांक १२१

प्राधिकृत प्रकाशन

(केंद्रीय) औद्योगिक विवाद अधिनियम व मुंबई औद्योगिक संबंध अधिनियम यांखालील
(भाग एक, चार-अ, चार-ब आणि चार-क यांमध्ये प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचना, आदेश व निवाडे यांव्यतिरिक्त)
अधिसूचना, आदेश व निवाडे.

उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ३० ऑगस्ट, २०२४.

अधिसूचना

किमान वेतन अधिनियम, १९४८.

क्रमांक किवेअ-१०१६/२८८/प्र.क्र.१७८/कामगार-७.—ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र राज्यातील “कागद किंवा पुठ्टा किंवा गवतापासून तयार केलेला पुठ्टा यापासून पेट्या किंवा खोके बनविण्याच्या यंत्रोद्योगातील कामधंदा” या अनुसूचित रोजगारात असलेल्या (यात यापुढे ज्याचा “उक्त अनुसूचित रोजगार” असा उल्लेख करण्यात आलेला आहे) कामगारांना देय असलेले किमान वेतन दर शासन अधिसूचना, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्रमांक किवेअ-७२०१०/प्र.क्र.१३५७/काम-७, दिनांक २८ मार्च, २०११ अन्वये पुनर्निर्धारित केले आहेत ;

आणि ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने पुनर्विलोकन करून उक्त अनुसूचित रोजगारातील कामगारांना देय असलेले किमान वेतन दर पुनर्निर्धारित करण्याचे ठरविले आहे.

त्याअर्थी, आता, किमान वेतन अधिनियम १९४८ (१९४८ चा अकरा) हा महाराष्ट्र राज्यास लागू करताना त्याच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) चा खंड (ब) आणि कलम ५ च्या पोट-कलम (२) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन, शासकीय अधिसूचना, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्रमांक किवेअ-१०१६/२८८/प्र.क्र.१७८/काम-७, दिनांक ८ नोव्हेंबर, २०१६ मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या प्रस्तावाच्या संबंधात मिळालेली सर्व अभिवेदने विचारात घेतल्यानंतर आणि सल्लागार मंडळाचा सल्ला विचारात घेतल्यानंतर महाराष्ट्र शासन याद्वारे दिनांक ३० ऑगस्ट, २०२४ पासून उक्त अनुसूचित रोजगारात नोकरीत असलेल्या खालील अनुसूचीच्या स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या कामगारांच्या वर्गाला त्या अनुसूचीच्या स्तंभ (३) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे वेतनाचे किमान दर पुनर्निर्धारित करीत आहे :—

अनुसूची

अ. क्र. (१)	कामगारांची वर्गवारी (२)	मूळ किमान वेतन दर (दरमहा रुपये) (३)		
		परिमंडळ-१	परिमंडळ-२	परिमंडळ-३
१	कुशल	१४,०००	१३,२२५	१२,४९०
२	अर्धकुशल	१३,२२५	१२,४९०	११,७५५
३	अकुशल	१२,४९०	११,७५५	१०,९८०

स्पष्टीकरण : या अधिसूचनेच्या प्रयोजनार्थ, —

(ए)	परिमंडळ एक—महाराष्ट्र राज्यातील सर्व 'अ' व 'ब' वर्ग महानगरपालिकांच्या हद्दीतील सर्व क्षेत्रांचे मिळून होईल;
(बी)	परिमंडळ दोन—महाराष्ट्र राज्यातील सर्व 'क' व 'ड' वर्ग महानगरपालिका, 'अ' वर्ग नगरपरिषदा व छावणी क्षेत्रांचे मिळून होईल;
(सी)	परिमंडळ तीन—परिमंडळ-१ व परिमंडळ-२ वगळून राज्याच्या उर्वरित सर्व क्षेत्रांचे मिळून होईल;
(डी)	रोजंदारीवर काम करणाऱ्या कामगारांना देय असलेले मजुरीचे किमान दर तो कामगार त्या वर्गाचा असेल त्या वर्गासाठी निश्चित करण्यात आलेल्या मासिक मजुरीच्या दरांना २६ ने भागून येणारा भागाकार नजिकच्या पैशांपर्यंत पूर्णांकात करून काढण्यात येईल;
(इ)	अर्धवेळ काम करणाऱ्या कामगारांना देय असलेल्या प्रतितास किमान वेतनाचा दर तो कामगार ज्या वर्गवारीचा असेल, त्या वर्गवारीच्या रोजंदारी किमान वेतनास ८ तासाने भागून व त्यात १५% वाढ करून तसेच येणारी रक्कम नजिकच्या पैशांपर्यंत पूर्णांकात परिवर्तित करण्यात येऊन काढण्यात येईल ;
(एफ)	किमान वेतन दरामध्ये साप्ताहिक सुट्टीच्या वेतनाचा समावेश असेल ;
(जी)	किमान वेतन दरामध्ये मूळ दर, विशेष भत्ता आणि सवलती असल्यास त्याचे रोख मूल्य यासाठी अनुज्ञेय असलेल्या सर्व दरांचा समावेश असेल ;
(एच)	कुशल कामगार म्हणजे जो स्वतःच्या निर्णय शक्तीनुसार आपले काम कार्यक्षमतेने व जबाबदारीने पार पाडू शकतो असा कामगार ;
(आय)	अर्धकुशल कामगार म्हणजे सर्वसाधारणपणे नित्याच्या स्वरूपाचे काम करतो की, ज्यामध्ये निर्णय घेण्याची फारशी गरज नसते. परंतु, तुलनेने त्याला दिलेले छोटेसे काम की, ज्यामध्ये महत्वाचे निर्णय इतरांकडून घेतले जातात असे काम योग्य रीतीने पार पाडण्याची आवश्यकता असते. मर्यादित व्याप्तीचे नित्याचे काम पार पाडणे हेच त्याचे कर्तव्य असते ;
(जे)	अकुशल कामगार म्हणजे ज्यास लहानसा किंवा स्वतंत्र निर्णय घेणे आणि पूर्वाभूत असणे आवश्यक नाही. परंतु, तरीही व्यावसायिक परिस्थितीची माहिती असणे आवश्यक आहे, असे साध्या कर्तव्य पालनाचा अंतर्भाव असलेले काम करणारा कामगार म्हणून त्याच्या कामासाठी शारीरिक परिश्रमाशिवाय निरनिराळ्या वस्तूंची किंवा मालाची त्याला चांगली माहिती असणे आवश्यक असेल.

परिशिष्ट

महाराष्ट्र राज्यातील ११ केंद्रांचा सरासरी ग्राहक मूल्य निर्देशांक (नवीन मालिका २००१=१००) हा उक्त अनुसूचीत रोजगारात नोकरी करत असलेल्या कामगारांना राहणीमान निर्देशांक असेल. महाराष्ट्र शासनाने नियुक्त केलेला सक्षम प्राधिकारी १ जानेवारी व १ जुलै रोजी सुरू होणाऱ्या प्रत्येक सहामाहीच्या समाप्तीनंतर, त्या सहा महिन्यासाठी उक्त कर्मचाऱ्यांना लागू असलेल्या राहणीमान निर्देशांकाची सरासरी काढील आणि ४५४ निर्देशांकावर अशा प्रत्येक अंकाच्या वाढीसाठी ज्या सहामाहीच्या संबंधात अशी सरासरी काढण्यात आलेली असेल, त्या सहा महिन्यांलगत पुढील सहामाहीसाठी उक्त कर्मचाऱ्यांना देय असलेला विशेष भत्ता (यात यानंतर ज्याचा "राहणीमान भत्ता" असा निर्देश करण्यात आला आहे) सर्व परिमंडळांच्या संबंधित दरमहा रुपये २३.०० दराने असेल.

२. सक्षम प्राधिकारी, **शासकीय राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, उपरोक्त प्रमाणे हिशोब करून काढलेला राहणीमान भत्ता, जानेवारी ते जून या कालावधीतील प्रत्येक महिन्यासाठी देय असेल, तेव्हा जानेवारी महिन्याच्या शेवटच्या आठवडयामध्ये आणि जुलै ते डिसेंबर या कालावधीमधील प्रत्येक महिन्यासाठी देय असेल, तेव्हा जुलै महिन्याच्या शेवटच्या आठवडयामध्ये जाहीर करील:

परंतु, सक्षम प्राधिकारी किमान वेतन निश्चित केल्याच्या दिनांकापासून देय असलेला राहणीमान भत्ता जून किंवा डिसेंबर अखेरपर्यंतच्या किंवा यथास्थिती, किमान वेतन दर निश्चित करण्यात आल्याच्या दिनांकानंतर लगेचच जाहीर करील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

दिपक पोकळे,
शासनाचे उप सचिव.

INDUSTRIES, ENERGY, LABOUR AND MINING DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mumbai 400 032, dated the 30th August, 2024.

NOTIFICATION

MINIMUM WAGES ACT, 1948.

No.MWA-1016/288/CR-178/Lab-7.—Whereas, by the Government Notification, Industries, Energy and Labour Department, No.MWA.72010/C.R.-1357/LAB-7, dated the 28th March 2011, the Government of Maharashtra has revised the minimum rates of wages payable to the employees employed in the scheduled employment, *viz.* “Employment in manufacture of Containers or Boxes from Paper or Card-board or Straw-board” (hereinafter referred to as “the said scheduled employment”) in the State of Maharashtra ;

And whereas, the Government of Maharashtra, having reviewed the minimum rates of wages payable to the employees employed in the said scheduled employment, considers it necessary to revise them further.

Now, therefore, in exercise of the powers conferred by clause (b) of sub-section (1) of section 3 read with sub-section (2) of section 5 of the Minimum Wages Act, 1948 (11 of 1948), in its application to the State of Maharashtra, the Government of Maharashtra, after considering all the representations received by it in respect of the proposal published in Government Notification, Industries, Energy, Labour and Mining Department No.MWA-1016/288/CR-178/Lab-7, dated the 8th November 2016 and after consulting the Advisory Board, hereby revises, with effect from 30th August, 2024 the basic minimum rates of wages payable to the employees employed in the said scheduled employment and refixes them, as set out in column (3) of the Schedule appended hereto, as the minimum rates of wages payable to the class of employees mentioned against them in column (2) of the said Schedule :—

Schedule

Sr.No (1)	Class of Employees (2)	Basic minimum rates of wages (per month in rupees) (3)		
		<i>Zone-I</i>	<i>Zone-II</i>	<i>Zone-III</i>
1	Skilled	14,000	13,225	12,490
2	Semi-skilled	13,225	12,490	11,755
3	Unskilled	12,490	11,755	10,980

Explanation :—For the purposes of this notification,—

(a)	<i>Zone I</i> —shall comprise of the areas falling within the limits of all “A” and “B” Class Municipal Councils ;
(b)	<i>Zone II</i> —shall comprise of the areas falling within the limits of all “C” and “D” class Municipal Corporations and “A” class Municipal Councils and Cantonment areas ;
(c)	<i>Zone III</i> —shall comprise of all other areas in the State, which are not included in <i>Zone-I</i> and <i>Zone-II</i> ;
(d)	the minimum rates of daily wages payable to an employee employed on daily wages shall be computed by dividing the minimum rates of monthly wages fixed for the class of employees to which he belongs by twenty six, the quotient being stepped up to the nearest <i>paisa</i> ;
(e)	the minimum rates of hourly wages payable to part time employee shall be computed by dividing the daily rates of minimum wages applicable to the concerned class of employees by eight hours with fifteen percent. rise in it and quotient being stepped up to the nearest <i>paisa</i> ;

(f)	the minimum rates of wages shall be inclusive of payment of remuneration in respect of weekly day of rest ;
(g)	the minimum rates of wages shall consist of basic rates, the Cost of Living Allowance, the cash value of concessions, if any ;
(h)	a skilled employee is one who is capable of working efficiently, of exercising considerable independent judgment and discharging his duties responsibly ;
(i)	a semi-skilled employee is one who does work generally of a well-defined routine nature, wherein the major requirement is not so much of the judgment, skills and dexterity, but of proper discharge of duties assigned to him for a relatively narrow job and important decisions are made by others and his work is thus limited to the performance of routine operation of limited scope ;
(j)	an unskilled employee is one who does operations that involve the performance of simple duties which require exercise of little or no independent judgment or previous experience, although a familiarity with the occupational environment is necessary. His work may thus require, in addition to physical exertion, familiar-ity with a variety of articles or goods.

APPENDIX

1. The average Consumer Price Index Number in respect of eleven Centers in the State of Maharashtra for working class (New Series 2001=100) shall be the Cost of Living Index Number applicable to the employees employed in the said scheduled employment. The Competent Authority appointed by the Government shall, after the expiry of every six months commencing on the first day of January and the first day of July, calculate the average of the Cost of Living Index Number applicable to the said employees for these six months and ascertain the rise of such average over 454 points. For such rise of every point, special allowance (hereinafter referred to as “the Cost of Living Allowance”) payable to the employee in the said scheduled employment for each of the six months immediately following six months in respect of which such average has been calculated at the rate of Rs. 23.00 per month in respect of all Zones.

2. The Cost of Living Allowance computed as aforesaid shall be declared by the Competent Authority by notification in the *Official Gazette* in the last week of July when such allowance is payable for each of the months from July to December and in the last week of January when such allowance is payable for each of the months from January to June:

Provided that, the Competent Authority shall declare the Cost of Living Allowance payable in respect of the period from the date of fixation of the rate of minimum wages to the end of December or June, as the case may be, immediately after the said date with effect from which the minimum rates of wages are fixed.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

DEEPAK POKALE,
Deputy Secretary to Government.

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक-ल

वर्ष १०, अंक २५(३)]

शुक्रवार, ऑगस्ट ३०, २०२४/भाद्रपद ८, शके १९४६

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये १६.००

असाधारण क्रमांक १२२

प्राधिकृत प्रकाशन

(केंद्रीय) औद्योगिक विवाद अधिनियम व मुंबई औद्योगिक संबंध अधिनियम यांखालील
(भाग एक, चार-अ, चार-ब आणि चार-क यांमध्ये प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचना, आदेश व निवाडे यांव्यतिरिक्त)
अधिसूचना, आदेश व निवाडे.

उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ३० ऑगस्ट २०२४.

अधिसूचना

किमान वेतन अधिनियम, १९४८.

क्रमांक किवेअ-१०१५/४९१/प्र.क्र.१७१/कामगार-७.—ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र राज्यातील “चांदीच्या वस्तू किंवा त्याचे सुटे भाग व इतर धातूंचे मिश्रण किंवा मिश्रणाशिवाय बनविणे व तत्सम कामे करणाऱ्या उद्योगातील कामधंद्या” या अनुसूचित रोजगारात असलेल्या (यात यापुढे ज्याचा “उक्त अनुसूचित रोजगार” असा उल्लेख करण्यात आलेला आहे) कामगारांना देय असलेले किमान वेतन दर शासन अधिसूचना, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्रमांक किवेअ-४२०१०/प्र.क्र.१२९४/काम-७, दिनांक २२ जुलै, २०१० अन्वये पुनर्निर्धारित केले आहेत ;

आणि ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने पुनर्विलोकन करून उक्त अनुसूचित रोजगारातील कामगारांना देय असलेले किमान वेतन दर पुनर्निर्धारित करण्याचे ठरविले आहे ;

त्याअर्थी, आता किमान वेतन अधिनियम, १९४८ (१९४८ चा अकरा) हा महाराष्ट्र राज्यास लागू करताना त्याच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) चा खंड (ब) आणि कलम ५ च्या पोट-कलम (२) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन, शासकीय अधिसूचना उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्रमांक किवेअ-१०१५/४९१/प्र.क्र.१७१/काम-७, दिनांक २८ फेब्रुवारी २०१७ मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या प्रस्तावाच्या संबंधात मिळालेली सर्व अभिवेदने विचारात घेतल्यानंतर आणि सल्लागार मंडळाचा सल्ला विचारात घेतल्यानंतर महाराष्ट्र शासन याद्वारे दिनांक ३० ऑगस्ट २०२४ पासून उक्त अनुसूचित रोजगारात नोकरीत असलेल्या खालील अनुसूचीच्या स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या कामगारांच्या वर्गाला त्या अनुसूचीच्या स्तंभ (३) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे वेतनाचे किमान दर पुनर्निर्धारित करीत आहे :—

अनुसूची

अ. क्र. (१)	कामगारांची वर्गवारी (२)	मूळ किमान वेतन दर (दरमहा रुपये) (३)	
		परिमंडळ-१	परिमंडळ-२
१	कुशल	१६,५७०	१५,६१०
२	अर्धकुशल	१५,००५	१४,४००
३	अकुशल	१३,५३५	१२,९२०

स्पष्टीकरण : या अधिसूचनेच्या प्रयोजनार्थ, —

(ए)	परिमंडळ एक — महाराष्ट्र शासनाच्या नगरविकास विभागाच्या शासन निर्णय क्र. संकिर्ण-१००५/वर्गीकरण/प्र. क्र.३७९/०५/नवि-२४, दिनांक ४ मे २००६ अन्वये घोषित केल्यानुसार, महाराष्ट्र राज्यातील “अ” व “ब” वर्ग महानगरपालिका हद्दीमधील सर्व क्षेत्रांचे मिळून होईल;
(बी)	परिमंडळ दोन — परिमंडळ-१ वगळून राज्याच्या उर्वरित सर्व क्षेत्रांचे मिळून होईल ;
(सी)	रोजंदारीवर काम करणाऱ्या कामगारांना देय असलेले मजुरीचे किमान दर तो कामगार त्या वर्गाचा असेल त्या वर्गासाठी निश्चित करण्यात आलेल्या मासिक मजुरीच्या दरांना २६ ने भागून येणारा भागाकार नजिकच्या पैशांपर्यंत पूर्णाकात करून काढण्यात येईल ;
(डी)	अर्धवेळ काम करणाऱ्या कामगारांना देय असलेल्या प्रतितास किमान वेतनाचा दर तो कामगार ज्या वर्गवारीचा असेल, त्या वर्गवारीच्या रोजंदारी किमान वेतनास ८ तासाने भागून व त्यात १५% वाढ करून तसेच येणारी रक्कम नजिकच्या पैशांपर्यंत पूर्णाकात परिवर्तित करण्यात येऊन काढण्यात येईल ;
(इ)	किमान वेतन दरामध्ये साप्ताहिक सुट्टीच्या वेतनाचा समावेश असेल ;
(एफ)	किमान वेतन दरामध्ये मूळ दर, विशेष भत्ता आणि सवलती असल्यास त्याचे रोख मूल्य यासाठी अनुज्ञेय असलेल्या सर्व दरांचा समावेश असेल ;
(जी)	कुशल कामगार म्हणजे जो स्वतःच्या निर्णय शक्तीनुसार आपले काम कार्यक्षमतेने व जबाबदारीने पार पाडू शकतो असा कामगार ;
(एच)	अर्धकुशल कामगार म्हणजे सर्वसाधारणपणे नित्याच्या स्वरूपाचे काम करतो की, ज्यामध्ये निर्णय घेण्याची फारशी गरज नसते. परंतु, तुलनेने त्याला दिलेले छोटेसे काम की, ज्यामध्ये महत्वाचे निर्णय इतरांकडून घेतले जातात असे काम योग्य रीतीने पार पाडण्याची आवश्यकता असते. मर्यादित व्याप्तीचे नित्याचे काम पार पाडणे हेच त्याचे कर्तव्य असते;
(आय)	अकुशल कामगार म्हणजे ज्यास लहानसा किंवा स्वतंत्र निर्णय घेणे आणि पूर्वाभूत असणे आवश्यक नाही. परंतु, तरीही व्यावसायिक परिस्थितीची माहिती असणे आवश्यक आहे, असे साध्या कर्तव्य पालनाचा अंतर्भाव असलेले काम करणारा कामगार म्हणून त्याच्या कामासाठी शारीरिक परिश्रमाशिवाय निरनिराळ्या वस्तूंची किंवा मालाची त्याला चांगली माहिती असणे आवश्यक असेल.

परिशिष्ट

महाराष्ट्र राज्यातील ११ केंद्रांचा सरासरी ग्राहक मूल्य निर्देशांक (नवीन मालिका २००१=१००) हा उक्त अनुसूचित रोजगारात नोकरी करत असलेल्या कामगारांना राहणीमान निर्देशांक असेल. महाराष्ट्र शासनाने नियुक्त केलेला सक्षम प्राधिकारी १ जानेवारी व १ जुलै रोजी सुरु होणाऱ्या प्रत्येक सहामाहीच्या समाप्तीनंतर, त्या सहा महिन्यासाठी उक्त कर्मचाऱ्यांना लागू असलेल्या राहणीमान निर्देशांकाची सरासरी काढील आणि ४५४ निर्देशांकावर अशा प्रत्येक अंकाच्या वाढीसाठी ज्या सहामाहीच्या संबंधात अशी सरासरी काढण्यात आलेली असेल, त्या सहा महिन्यांलगत पुढील सहामाहीसाठी उक्त कर्मचाऱ्यांना देय असलेला विशेष भत्ता (यात यानंतर ज्याचा “राहणीमान भत्ता” असा निर्देश करण्यात आला आहे) सर्व परिमंडळाच्या संबंधित दरमहा रुपये २७.०० दराने असेल.

२. सक्षम प्राधिकारी, **शासकीय राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, उपरोक्त प्रमाणे हिशोब करून काढलेला राहणीमान भत्ता, जानेवारी ते जून या कालावधीतील प्रत्येक महिन्यासाठी देय असेल, तेव्हा जानेवारी महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यामध्ये आणि जुलै ते डिसेंबर या कालावधीमधील प्रत्येक महिन्यासाठी देय असेल, तेव्हा जुलै महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यामध्ये जाहीर करील :

परंतु, सक्षम प्राधिकारी किमान वेतन निश्चित केल्याच्या दिनांकापासून देय असलेला राहणीमान भत्ता जून किंवा डिसेंबर अखेरपर्यंतच्या किंवा यथास्थिती, किमान वेतन दर निश्चित करण्यात आल्याच्या दिनांकानंतर लगेचच जाहीर करील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

दिपक पोळळे,
शासनाचे उप सचिव.

INDUSTRIES, ENERGY, LABOUR AND MINING DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mumbai 400 032, dated the 30th August 2024.

NOTIFICATION

MINIMUM WAGES ACT, 1948.

No. MWA-1015/491/CR-171/Lab-7.—Whereas, by the Government Notification, Industries, Energy and Labour Department, No.MWA.42010/C.R.-1294/LAB-7, dated the 22nd July 2010, the Government of Maharashtra has revised the minimum rates of wages payable to the employees employed in the scheduled employment, viz. “Employment in any manufactory in which any process of manufacturer of silver articles or ornaments, or their components with or without any other metals is carried on or any work incidental to such process is carried on” (hereinafter referred to as “the said scheduled employment”) in the State of Maharashtra ;

And whereas, the Government of Maharashtra, having reviewed the minimum rates of wages payable to the employees employed in the said scheduled employment, considers it necessary to revise them further ;

Now, therefore, in exercise of the powers conferred by clause (b) of sub-section (1) of section 3 read with sub-section (2) of section 5 of the Minimum Wages Act, 1948 (11 of 1948), in its application to the State of Maharashtra, the Government of Maharashtra, after considering all the representations received by it in respect of the proposal published in Government Notification, Industries, Energy, Labour and Mining Department, No.MWA-1015/491/CR-171/Lab-7, dated the 28th February 2017 and after consulting the Advisory Board, hereby revises, with effect from 30th August 2024 the basic minimum rates of wages payable to the employees employed in the said scheduled employment and refixes them, as set out in column (3) of the Schedule appended hereto, as the minimum rates of wages payable to the class of employees mentioned against them in column (2) of the said Schedule.

Schedule

Sr. No.	Class of Employees	Basic minimum rates of wages (per month in rupees)	
		(1)	(2)
		<i>Zone-I</i>	<i>Zone-II</i>
1	Skilled	16,570	15,610
2	Semi-skilled	15,005	14,400
3	Unskilled	13,535	12,920

Explanation :—For the purposes of this notification,—

(a)	<i>Zone I</i> —shall comprise of the areas falling within the limits of all "A" and "B" Grade Municipal Corporations declared as such vide Government resolution, Urban Development Department No. MWA.1015/562/ CR-197/ LAB-7, dated the 4th May 2016 ;
(b)	<i>Zone II</i> —shall comprise of all other areas in the State, which are not included in <i>Zone-I</i> ;
(c)	the minimum rates of daily wages payable to an employee employed on daily wages shall be computed by dividing the minimum rates of monthly wages fixed for the class of employees to which he belongs by twenty six, the quotient being stepped up to the nearest <i>paisa</i> ;
(d)	the minimum rates of hourly wages payable to part-time employee shall be computed by dividing the daily rates of minimum wages applicable to the concerned class of employees by eight hours with fifteen percent. rise in it and quotient being stepped up to the nearest <i>paisa</i> ;

(e)	the minimum rates of wages shall be inclusive of payment of remuneration in respect of weekly day of rest ;
(f)	the minimum rates of wages shall consist of basic rates, the Cost of Living Allowance, the cash value of concessions, if any ;
(g)	a skilled employee is one who is capable of working efficiently, of exercising considerable independent judgment and discharging his duties responsibly ;
(h)	a semi-skilled employee is one who does work generally of a well-defined routine nature, wherein the major requirement is not so much of the judgment, skills and dexterity, but of proper discharge of duties assigned to him for a relatively narrow job and important decisions are made by others and his work is thus limited to the performance of routine operation of limited scope ;
(i)	an unskilled employee is one who does operations that involve the performance of simple duties which require exercise of little or no independent judgment or previous experience, although a familiarity with the occupational environment is necessary. His work may thus require, in addition to physical exertion, familiarity with a variety of articles or goods.

APPENDIX

The average Consumer Price Index Number in respect of eleven Centers in the State of Maharashtra for working class (New Series 2001=100) shall be the Cost of Living Index Number applicable to the employees employed in the said scheduled employment. The Competent Authority appointed by the Government shall, after the expiry of every six months commencing on the first day of January and the first day of July, calculate the average of the Cost of Living Index Number applicable to the said employees for these six months and ascertain the rise of such average over 454 points. For such rise of every point, special allowance (hereinafter referred to as "the Cost of Living Allowance") payable to the employee in the said scheduled employment for each of the six months immediately following six months in respect of which such average has been calculated at the rate of Rs. 27.00 per month in respect of all *Zones*.

2. The Cost of Living Allowance computed as aforesaid shall be declared by the Competent Authority by notification in the *Official Gazette* in the last week of July when such allowance is payable for each of the months from July to December and in the last week of January when such allowance is payable for each of the months from January to June :

Provided that, the Competent Authority shall declare the Cost of Living Allowance payable in respect of the period from the date of fixation of the rate of minimum wages to the end of December or June, as the case may be, immediately after the said date with effect from which the minimum rates of wages are fixed.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

DEEPAK POKALE,
Deputy Secretary to Government.

सत्यमेव जयते

महाराष्ट्र शासन राजपत्र

असाधारण भाग एक-ल

वर्ष १०, अंक २५(७)]

शुक्रवार, ऑगस्ट ३०, २०२४/भाद्र ८, शके १९४६

[पृष्ठे ५, किंमत : रुपये १६.००

असाधारण क्रमांक १२६

प्राधिकृत प्रकाशन

(केंद्रीय) औद्योगिक विवाद अधिनियम व मुंबई औद्योगिक संबंध अधिनियम यांखालील
(भाग एक, चार-अ, चार-ब आणि चार-क यांमध्ये प्रसिद्ध केलेल्या अधिसूचना, आदेश व निवाडे यांव्यतिरिक्त)
अधिसूचना, आदेश व निवाडे.

उद्योग, ऊर्जा, कामगार व खनिकर्म विभाग

मंत्रालय, मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मुंबई ४०० ०३२, दिनांक ३० ऑगस्ट २०२४.

अधिसूचना

किमान वेतन अधिनियम, १९४८.

क्रमांक किवेअ-१०१६/२९१/प्र.क्र.१८१/कामगार ७.—ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने महाराष्ट्र राज्यातील “कोणत्याही रासायनिक खताची निर्मिती करण्याचा व त्यासंबंधी अनुषंगिक प्रक्रियेच्या संबंधातील कामधंदा” या अनुसूचित रोजगारात असलेल्या (यात यापुढे ज्याचा “उक्त अनुसूचित रोजगार” असा उल्लेख करण्यात आलेला आहे.) कामगारांना देय असलेले किमान वेतन दर शासन अधिसूचना, उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्रमांक किवेअ-७२०१०/प्र.क्र.१३५८/काम-७, दिनांक २५ मार्च २०११ अन्वये पुनर्निर्धारित केले आहेत;

आणि ज्याअर्थी, महाराष्ट्र शासनाने पुनर्विलोकन करून उक्त अनुसूचित रोजगारातील कामगारांना देय असलेले किमान वेतन दर पुनर्निर्धारित करण्याचे ठरविले आहे.

त्याअर्थी, आता किमान वेतन अधिनियम, १९४८ (१९४८ चा अकरा) हा महाराष्ट्र राज्यास लागू करताना त्याच्या कलम ३ च्या पोट-कलम (१) चा खंड (ब) आणि कलम ५ च्या पोट-कलम (२) द्वारे प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करून महाराष्ट्र शासन, शासकीय अधिसूचना उद्योग, ऊर्जा व कामगार विभाग, क्रमांक: किवेअ-१०१६/२९१/प्र.क्र.१८१/काम-७, दिनांक ५ जानेवारी २०१७ मध्ये प्रसिद्ध झालेल्या प्रस्तावाच्या संबंधात मिळालेली सर्व अभिवेदने विचारात घेतल्यानंतर आणि सल्लागार मंडळाचा सल्ला विचारात घेतल्यानंतर महाराष्ट्र शासन याद्वारे दिनांक ३० ऑगस्ट २०२४ पासून उक्त अनुसूचित रोजगारात नोकरीत असलेल्या खालील अनुसूचिच्या स्तंभ (२) मध्ये नमूद केलेल्या कामगारांच्या वर्गाला त्या अनुसूचिच्या स्तंभ (३) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे वेतनाचे किमान दर पुनर्निर्धारित करीत आहे.:-

अनुसूची

अ.क्र.	कामगारांची वर्गवारी	मूळ किमान वेतन दर (दरमहा) (रुपये)		
(१)	(२)	(३)		
		परिमंडळ-१	परिमंडळ-२	परिमंडळ-३
१	कुशल	१७,१८५	१६,५६०	१५,९४०
२	अर्धकुशल	१५,६५०	१५,०२५	१४,४००
३	अकुशल	१४,१०५	१३,४८०	१२,९००

स्पष्टीकरण : या अधिसूचनेच्या प्रयोजनार्थ, —

(ए)	परिमंडळ एक - महाराष्ट्र राज्यातील सर्व 'अ' व 'ब' वर्ग महानगरपालिकांच्या हद्दीतील सर्व क्षेत्रांचे मिळून होईल;
(बी)	परिमंडळ दोन - महाराष्ट्र राज्यातील सर्व 'क' व 'ड' वर्ग महानगरपालिका आणि 'अ' वर्ग नगरपरिषदा व छावणी क्षेत्रांचे मिळून होईल;
(सी)	परिमंडळ तीन - परिमंडळ-१ व परिमंडळ-२ वगळून राज्याच्या उर्वरित सर्व क्षेत्रांचे मिळून होईल;
(डी)	रोजंदारीवर काम करणाऱ्या कामगारांना देय असलेले मजुरीचे किमान दर तो कामगार त्या वर्गाचा असेल त्या वर्गासाठी निश्चित करण्यात आलेल्या मासिक मजुरीच्या दरांना २६ ने भागून येणारा भागाकार नजिकच्या पैशांपर्यंत पूर्णांकात करून काढण्यात येईल;
(इ)	अर्धवेळ काम करणाऱ्या कामगारांना देय असलेल्या प्रतितास किमान वेतनाचा दर तो कामगार ज्या वर्गवारीचा असेल, त्या वर्गवारीच्या रोजंदारी किमान वेतनास ८ तासाने भागून व त्यात १५% वाढ करून तसेच येणारी रक्कम नजिकच्या पैशांपर्यंत पूर्णांकात परिवर्तित करण्यात येऊन काढण्यात येईल;
(एफ)	किमान वेतन दरामध्ये साप्ताहिक सुट्टीच्या वेतनाचा समावेश असेल;
(जी)	किमान वेतन दरामध्ये मूळ दर, विशेष भत्ता आणि सवलती असल्यास त्याचे रोख मूल्य यासाठी अनुज्ञेय असलेल्या सर्व दरांचा समावेश असेल;
(एच)	कुशल कामगार म्हणजे जो स्वतःच्या निर्णय शक्तीनुसार आपले काम कार्यक्षमतेने व जबाबदारीने पार पाडू शकतो असा कामगार;
(आय)	अर्धकुशल कामगार म्हणजे सर्वसाधारणपणे नित्याच्या स्वरूपाचे काम करतो की, ज्यामध्ये निर्णय घेण्याची फारशी गरज नसते. परंतु, तुलनेने त्याला दिलेले छोटेसे काम की, ज्यामध्ये महत्त्वाचे निर्णय इतरांकडून घेतले जातात असे काम योग्य रीतीने पार पाडण्याची आवश्यकता असते. मर्यादित व्याप्तीचे नित्याचे काम पार पाडणे हेच त्याचे कर्तव्य असते;
(जे)	अकुशल कामगार म्हणजे ज्यास लहानसा किंवा स्वतंत्र निर्णय घेणे आणि पूर्वाभूत असणे आवश्यक नाही. परंतु, तरीही व्यावसायिक परिस्थितीची माहिती असणे आवश्यक आहे, असे साध्या कर्तव्य पालनाचा अंतर्भाव असलेले काम करणारा कामगार म्हणून त्याच्या कामासाठी शारीरिक परिश्रमाशिवाय निरनिराळ्या वस्तूंची किंवा मालाची त्याला चांगली माहिती असणे आवश्यक असेल.

परिशिष्ट

महाराष्ट्र राज्यातील ११ केंद्रांचा सरासरी ग्राहक मूल्य निर्देशांक (नवीन मालिका २००१=१००) हा उक्त अनुसूचित रोजगारात नोकरी करत असलेल्या कामगारांना राहणीमान निर्देशांक असेल. महाराष्ट्र शासनाने नियुक्त केलेला सक्षम प्राधिकारी १ जानेवारी व १ जुलै रोजी सुरु होणाऱ्या प्रत्येक सहामाहीच्या समाप्तीनंतर, त्या सहा महिन्यांसाठी उक्त कर्मचाऱ्यांना लागू असलेल्या राहणीमान निर्देशांकाची सरासरी काढील आणि ४५४ निर्देशांकावर अशा प्रत्येक अंकाच्या वाढीसाठी ज्या सहामाहीच्या संबंधात अशी सरासरी काढण्यात आलेली असेल, त्या सहा महिन्यांलगत पुढील सहामाहीसाठी उक्त कर्मचाऱ्यांना देय असलेला विशेष भत्ता (यात यानंतर ज्याचा "राहणीमान भत्ता" असा निर्देश करण्यात आला आहे.) सर्व परिमंडळांच्या संबंधित दरमहा रुपये २७.०० दराने असेल.

२. सक्षम प्राधिकारी, **शासकीय राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, उपरोक्त प्रमाणे हिशोब करून काढलेला राहणीमान भत्ता, जानेवारी ते जून या कालावधीतील प्रत्येक महिन्यासाठी देय असेल, तेव्हा जानेवारी महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यामध्ये आणि जुलै ते डिसेंबर या कालावधीमधील प्रत्येक महिन्यासाठी देय असेल, तेव्हा जुलै महिन्याच्या शेवटच्या आठवड्यामध्ये जाहीर करील:

परंतु, सक्षम प्राधिकारी किमान वेतन निश्चित केल्याच्या दिनांकापासून देय असलेला राहणीमान भत्ता जून किंवा डिसेंबर अखेरपर्यंतच्या किंवा यथास्थिती, किमान वेतन दर निश्चित करण्यात आल्याच्या दिनांकानंतर लगेचच जाहीर करील.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

दिपक पोकळे,
शासनाचे उप सचिव.

INDUSTRIES, ENERGY, LABOUR AND MINING DEPARTMENT

Mantralaya, Madam Cama Marg, Hutatma Rajguru Chowk,
Mumbai 400 032, dated the 30th August 2024.

NOTIFICATION

MINIMUM WAGES ACT, 1948.

No.MWA-1016/291/CR-181/Lab-7.—Whereas, by the Government Notification, Industries, Energy and Labour Department, No.MWA.72010/C.R.-1357/LAB-7, dated the 25th March 2011, the Government of Maharashtra has revised the minimum rates of wages payable to the employees employed in the scheduled employment, *viz.* “Employment in any chemical fertilizer manufacturing and processes incidental thereto” (hereinafter referred to as “the said Scheduled Employment”) in the State of Maharashtra ;

And whereas, the Government of Maharashtra, having reviewed the minimum rates of wages payable to the employees employed in the said scheduled employment, considers it necessary to revise them further.

Now, therefore, in exercise of the powers conferred by clause (b) of sub-section (1) of section 3 read with sub-section (2) of section 5 of the Minimum Wages Act, 1948 (11 of 1948), in its application to the State of Maharashtra, the Government of Maharashtra, after considering all the representations received by it in respect of the proposal published in Government Notification, Industries, Energy, Labour and Mining Department No.MWA-1016/291/CR-181/Lab-7, dated the 5th January 2017 and after consulting the Advisory Board, hereby revises, with effect from 30th August 2024 the basic minimum rates of wages payable to the employees employed in the said scheduled employment and refixes them, as set out in column (3) of the Schedule appended hereto, as the minimum rates of wages payable to the class of employees mentioned against them in column (2) of the said Schedule.

Schedule

Sr.No (1)	Class of Employees (2)	Basic minimum rates of wages (per month in rupees) (3)		
		<i>Zone-I</i>	<i>Zone-II</i>	<i>Zone-III</i>
1	Skilled	17,185	16,560	15,940
2	Semi-skilled	15,650	15,025	14,400
3	Unskilled	14,105	13,480	12,900

Explanation:— For the purposes of this notification,—

(a)	<i>Zone I</i> — shall comprise of the areas falling within the limits of all “A” and “B” class Municipal Corporation ;
(b)	<i>Zone II</i> — shall comprise of the areas falling within the limits of all “C” and “D” class Municipal Corporation and “A” class Municipal Councils and cantonment areas ;
(c)	<i>Zone III</i> — shall comprise of all other areas in the State not included in <i>Zone-I</i> and <i>Zone-II</i> ;
(d)	the minimum rates of daily wages payable to an employee employed on daily wages shall be computed by dividing the minimum rates of monthly wages fixed for the class of employees to which he belongs by twenty six, the quotient being stepped up to the nearest <i>paisa</i> ;
(e)	the minimum rates of hourly wages payable to part-time employee shall be computed by dividing the daily rates of minimum wages applicable to the concerned class of employees by eight hours with fifteen percent. rise in it and quotient being stepped up to the nearest <i>paisa</i> ;
(f)	the minimum rates of wages shall be inclusive of payment of remuneration in respect of weekly day of rest ;

(g)	the minimum rates of wages shall consist of basic rates, the Cost of Living Allowance, the cash value of concessions, if any ;
(h)	a skilled employee is one who is capable of working efficiently, of exercising considerable independent judgment and discharging his duties responsibly ;
(i)	a semi-skilled employee is one who does work generally of a well-defined routine nature, wherein the major requirement is not so much of the judgment, skills and dexterity, but of proper discharge of duties assigned to him for a relatively narrow job and important decisions are made by others and his work is thus limited to the performance of routine operation of limited scope ;
(j)	an unskilled employee is one who does operations that involve the performance of simple duties which require exercise of little or no independent judgment or previous experience, although a familiarity with the occupational environment is necessary. His work may thus require, in addition to physical exertion, familiarity with a variety of articles or goods.

APPENDIX

The average Consumer Price Index Number in respect of eleven Centers in the State of Maharashtra for working class (New Series 2001=100) shall be the Cost of Living Index Number applicable to the employees employed in the said scheduled employment. The Competent Authority appointed by the Government shall, after the expiry of every six months commencing on the first day of January and the first day of July, calculate the average of the Cost of Living Index Number applicable to the said employees for these six months and ascertain the rise of such average over 454 points. For such rise of every point, special allowance (hereinafter referred to as “the Cost of Living Allowance”) payable to the employee in the said scheduled employment for each of the six months immediately following six months in respect of which such average has been calculated at the rate of Rs. 27.00 per month in respect of all *Zones*.

2. The Cost of Living Allowance computed as aforesaid shall be declared by the Competent Authority by notification in the *Official Gazette* in the last week of July when such allowance is payable for each of the months from July to December and in the last week of January when such allowance is payable for each of the months from January to June :

Provided that, the Competent Authority shall declare the Cost of Living Allowance payable in respect of the period from the date of fixation of the rate of minimum wages to the end of December or June, as the case may be, immediately after the said date with effect from which the minimum rates of wages are fixed.

By order and in the name of the Governor of Maharashtra,

DEEPAK POKALE,
Deputy Secretary to Government.